

Olemmeko käsittäneet oikein?

Pari sanaa teosofisesta liikkeestä.

5.

Jos edellä esittämällämme tavalla olemme käsittäneet, minkätähden Teosofinen Seura perustettiin, ja sitten kysymme, onko Seura pysynyt alkuperäiselle tehtävälleen uskollisena, emme tietenkään ole oikeutetut vastaamaan tähän mielivaltaisella tavalla, langettamaan T.S:sta umpimähkäistä tuomiota tai arvostelemaan sitä omien mahdollisten ennakkoluulojemme nojalla. Meidän on pysyteltävä tosiasioissa, ja sentähden koko arvostelumme keskittyy uuteen kysymykseen: mitä Teosofisen Seuran oma historia todistaa asiassa? Onko sen historia selvä todistus siitä että se alusta lähtien ja pitkin matkaa on tiennyt palvelevansa veljeyden toteuttamista? Onko se horjumatta ollut tehtävälleen uskollinen vai onko se elämänhistoriansa aikana ottanut harha-askeleita ja poikennut syrjään dharmansa suoralta tieltä?

Nykyisyys on menneisyyden tulos, ja sentähden meidän on ensin luotava silmäys nykyiseen tilanteeseen. Mitä silloin näemme? Näemmekö Teosofisen Seuran, joka monenlaisia vaiheita kokeneena ja monenlaisia vaikeuksia kestäneenä tänä päivänä seisoo teosofisen sanoman ehjänä ja yhtenäisenä tulkkina? Näemmekö lujan järjestön, joka tehtävästään tietoisena on elänyt läpi vuosien, voittanut yhä uusia uskollisia totuuden ystäviä ja tietäjiä ja pudistanut päältänsä semmoiset jäsenet, jotka eivät jaksaneet seurata mukana veljeyden ihannetta kohti kuljettaessa?

Ah, jospa niin olisi! Todellisuus on kuitenkin päinvastainen. Kaukana siitä, että Teosofinen Seura olisi pysynyt ehjänä ja kokonaisena, huomaamme päinvastoin, että se on jakaantunut moneen eri seuraan, että se on synnyttänyt monta uutta yhdistystä. Se on vuosien vieressä erilaisten kriisien kautta kadottanut paljon jäseniä, mutta nämä eivät ole olleet Teosofisen Seuran korkeiden tarkoituksien pelottamia ihmisiä, ei semmoisia, jotka oman kykenemättömyytensä masentamina olisivat perääntyneet teosofian ylevien ihanteiden edessä, vaan vakavia totuudenetsijöitä, hartaita teosofejia, jotka ovat käsittäneet noita tarkoituksia ja ihanteita toisella tavalla, kuin mitä sillä hetkellä oli yleistä Teosofisessa Seurassa. Ja niin muodoin on syntynyt joukko seuroja, jotka nimittävät itseään mitkä teosofiksi, mitkä toisilla nimillä, mutta joista kukin tavallaan edustaa mielestään parhaiten suurta teosofista sanomaa.

Madame Blavatskyn alkuperäisestä Teosofisesta Seurasta on täten aikojen kuluessa kehittynyt jotakin, jota voimme nimittää yhteisnimellä *teosofiseksi liikkeeksi*. Ei hän itsekään ollut tästä epätietoinen. Hänenkin oli tapana teroittaa ero suuren teosofisen liikkeen ja Teosofisen Seuran välillä. Hän vain toivoi, että T. S. olisi ollut teosofisen liikkeen itsetietoisin ilmaus. Kun nyt puhumme madame Blavatskyn elämäntyöstä, on asianmukaisempaa sanoa, että madame Blavatsky herätti eloon teosofisen liikkeen, kuin että hän perusti Teosofisen Seuran.

Joka tapauksessa se tosiasia, että yhtenäisen Teosofisen Seuran asemasta nykyään on olemassa teosofinen liike monine seuroineen ja yhdistyksineen, todistaa meille, ettei totuus ole saattanut pysyä teosofien miellissä muuttumattoman kirkkaana ja puhtaana. Niin ollen olemme velvolliset tutkimaan liikkeen historiaa ja sen kehitystä vuosikymmenien vieressä. Ja koska tutkimuksemme tarkoituksena on saada selville, minkätähden Teosofinen Seura on haaraantunut ja synnyttänyt rinnakkaisseuroja, koskee se yksinomaan niitä kriisejä, joiden alaiseksi teosofinen liike miltei säännöllisten väliaikojen kuluttua yhä uudistuvasti on joutunut.

6.

Ensimmäinen teosofiselle liikkeelle vaarallinen käännekohta sattui madame Blavatskyn eläessä. Se sai alkunsa siitä, että v. 1882 perustettu Lontoon Psyykkinen Tutkimusseura lähetti hartaan jäsenensä

Richard Hodgsonin v. 1884 Indiaan tutkimaan lähemmin niitä »okkultisia ilmiöitä» eli jonkinlaisia taikatemppuja, joita Mr. A. P. Sinnett samoihin aikoihin ilmestyneessä kirjassaan *The Occult World* (Salattu maailma) oli kertonut madame Blavatskyn suorittaneen Simlassa ja Adyarissa. Tämä Mr. Hodgson hämmästytti maailmaa seuraavana vuonna (1885) kuuluisaksi tulleella »raportillaan», jossa selitti, että madame Blavatskyn »okkultiset ilmiöt» olivat paljasta petkutusta.

Aikomuksemme ei tietenkään ole syventyä Hodgsonin selontekoon. Se on monta kertaa todistettu mitättömäksi teosofiselta taholta, vaikkakin esim. tieteellinen maailma helpommin muistaa loan, joka heitettiin madame Blavatskyn silmille, kuin todistuksen, jolla hänen maineensa puhdistettiin. Joka muuten tästä kysymyksestä on huvitettu, viitataan Annie Besantin kirjaseen »H. P. Blavatsky ja Viisauden Mestarit», joka julkaistiin Tietäjässä v. 1909. Meidän huomiomme kiintyy siihen tosiseikkaan, että tuo surullisen kuuluisa raportti sai aikaan ensimmäisen kriisin silloisessa Teosofisessa Seurassa. Oli näet jäseniä, jotka sen johdosta alkoivat epäillä madame Blavatskyn vilpittömyyttä ja jättivät Seuran. Oli toisia totuudenetsijöitä, jotka kauhistuen käänsivät selkänsä teosofialle, ennenkuin olivat ennättäneet siihen tutustuakaan.

Madame Blavatsky itse oli sanomattoman pahoillaan »ilmiöistä» ja toivoi ettei hän niitä olisi koskaan esittänyt, ne kun nyt olivat omiansa hämmentämään teosofian koko aatteellista sanomaa. Mutta koska hän nuoruudestaan saakka oli ollut voimakas mediumi ja sittemmin kovassa koulussa oppinut yliaistillisia kykyjään hillitsemään ja koska hänen Mestarinsakin antoi siihen suostumuksensa, ei ole ihmeteltävä, että hän tällä tavalla tahtoi todistaa materialistiselle maailmalle ihmisessä uinuvien kykyjen ja henkimaailman todenperäisyyttä. Yhtä kaikki tuli siten – joskin puhtaassa ja hyvässä tarkoituksessa – rikotuksi vanha okkultinen sääntö, joka kieltää korkeata salatieteilijää antamasta mitään käsin koskettavaa todistusta »yliluonnollisista» voimistaan. Madame Blavatskyn personallinen mediumistinen karma se siten tyhjentyi.

Tämä ensimmäinen kriisi ei luonnollisesti saanut aikaan mitään lohkeamaa Teosofisessa Seurassa, sillä madame Blavatskyn eläessä ei voinut kenenkään teosofin päähän juolahtaa, että hän edusti Blavatskyn teosofiaa paremmin kuin madame Blavatsky itse. Sitä vastoin tuo hyökkäys Teosofista Seuraa vastaan sai aikaan sen, että jotkut toiset yhdistykset ja yksilöt, joilla oli okkultisia harrastuksia, heräsivät ajattelemaan omaa asemaansa ja suhdettaan Teosofiseen Seuraan.

Madame Blavatskyn Mestari oli itämaalainen, ja madame Blavatsky viittasi aina opetuksissaan itämaalaiseen salatieteeseen. »Valo tulee idästä», hän sanoi, sillä kristikunta oli unohtanut kaiken korkeamman tiedon ja keskiajan mystikkojen ja kabbalistien nykyaikaiset perilliset eivät kyenneet estämään maailmaa vajoamasta materialismin kuolonkuiluun. Kuitenkin oli olemassa, kuten madame Blavatsky hyvin tiesi ja myönsi, länsimaalainenkkin okkultismi, ja tämä se nyt niin sanoaksemme heräsi unestaan, kun sattui tuo kriittinen käännekohta teosofisessa liikkeessä. Vapaamuurarit, joilla oli tietoa vapaamuurariuden todellisista salaisuuksista, rosenkreutsiläiset, kabbalistit, martinistit, okkultistit, alkemistit, sanalla sanoen kaikki, jotka länsimailla harrastivat maagillisia ja salatieteellisiä tutkimuksia, ne nyt saivat uutta rohkeutta ja intoa syventymään omiin traditsioneihinsa ja selvittämään niitä sekä myös uskoa aatteittensa levittämismahdollisuuteen. Salatiedehän oli täällä kristikunnassa todella aina pysynyt salassa maailmalta. Eivät länsimaalaiset okkultistit koskaan olleet tehneet mitään propaganda-yrityksiä yleisön kesken. Heidän kirjansa olivat aina kirjoitetut niille harvoille, joilla oli edellytyksiä mystillisen sanan ymmärtämiseen. Nyt rohkeni madame Blavatsky kääntyä julkisesti ja selvin sanoin kaikkien ihmisten puoleen, – tämä oli varteenotettava ajanmerkki, jota eivät länsimaalaisetkaan salatieteilijät saaneet jättää sikseen.

Niinpä huomaamme, kuinka vilkkaampi toiminta alkaa monenlaisissa yhdistyksissä ja veljeskunnissa, jotka tähän saakka olivat pysyneet syrjässä maailmalta. Vaikka niiden opetukset erinäisissä kohdissa poikkesivat Teosofisen Seuran opeista, jopa välistä vastustivatkin niitä, voimme yhtä kaikki sanoa, että nämä länsimaalaisetkin veljeskunnat, jotka nyt astuivat julkisemmin näyttämölle, ottivat osaa ja kuuluivat henkisesti siihen teosofiseen liikkeeseen, jonka madame Blavatsky oli eloon herättänyt.

Tässä työssä ja taistelussa ihmiskunnan kohottamiseksi olisi tietysti ollut asialle edullisinta, jos kaikki voimat olisivat liittyneet yhteen, jos esim. länsimaalaisetkin okkultistit olisivat astuneet Teosofiseen Seuraan. Että niin ei tapahtunut, johtui arvattavasti madame Blavatskyn okkultisista ilmiöistä. Niiden kautta madame Blavatsky näet paljasti okkultisen auktoriteettinsa. Mutta korkeammalta tasolta kotoisin olevan auktoriteetin paljastus saa aivotajunnassa aikaan reaktionin, joka tulkitsee itsensä kahteen suuntaan: se pukeutuu osaksi käskevään »sinun täytyy totella», osaksi uppiniskaiseen »minäkin tahdon hallita». Salaiset järjestöt ovat aina levänneet hierarkisella tai autokratisella pohjalla, mutta auktoriteetin paljastaminen herättää demokratisen hengen. Sentähden näemme teosofisessa liikkeessä, ja rinnatusten samassa seurassakin, näiden vastakkaisten suuntien ikäänkuin kamppailevan keskenään; aristokratinen henki, joka korkeamman tiedon alkuasteilla on totuudelle ominainen, tahtoi kohottaa ja valistaa ihmiskuntaa; demokratinen henki, joka veljeyden alkuasteilla on rakkaudelle ominainen, tahtoi luoda suurempaa onnea maailmaan. Kumpikaan niistä ei yksin vie päämäärään.

Selvää on, että veljeyden suuri totuus, jota teosofinen liike oli saanut tehtäväkseen julistaa, jo tässä ensimmäisessä kriisissä kärsi melkoisen tappion. Elihän kyllä madame Blavatsky, jonka leijonansydän uhkui rakkautta ja sääliä, mutta häntä ympäröivä auttajapiiri, Teosofinen Seura, oli osoittanut oman horjuvaisuutensa ja epäluotettavuutensa. Jos kaikki sen jäsenet olisivat olleet totuuden tietäjiä edellä määrittelemässämme merkityksessä, ei kenenkään päähän olisi pälkähtänyt epäillä madame Blavatskyn vilpittömyyttä; ainakin jokaisella olisi ollut selvänä ero H.P.B:n todellisen sisäisen minän ja hänen mediumistis-maagillisen persoonallisuutensa välillä. Hänen korkeampi ja hänessä itsetietoinen minänsä oli ottanut tehtäväkseen teosofian julistamisen, hänen oikullinen, leikillisyyttä uhkuva persoonallisuutensa saattoi välistä menetellä ajattelemattomasti. Ei hän Hodgsonin epäilemällä tavalla koskaan ketään pettänyt, mutta – kuten hän itse sanoi – hän joskus saattoi pitää toista narrinaan tekemällä pienen »psykologisen» kepposen, sensuuntaisen kuin indialaisten fakiirein taikatempu, kun he turvautuvat suggestionin mahtavaan ja ihmisille yleensä tuntemattomaan voimaan.

Tästä teosofein olisi pitänyt ottaa oppia vastaisen varalle.

7.

Sitä, ikävä kyllä, he eivät kumminkaan tehneet. Teosofisen Seuran historiassa on madame Blavatskyn kuoleman jälkeen kriisi seurannut kriisiä, ja aina on uudistunut sama tapahtumain kulku ja kehitys.

Kohtalo on ikäänkuin kysynyt Seuran jäseniltä: »osaatteko tehdä eron aatteen ja henkilön välillä? Osaatteko arvostella oppeja ja opetuksia, samalla pidättyen arvostelemasta opettajia, tai toisin sanoen: osaatteko antaa arvoa totuudelle ja sen johdosta myös totuuden julistajalle?» On esiintynyt henkilöitä, jotka madame Blavatskyn esimerkkiä seuraten ovat antautuneet teosofian palvelukseen, jotka ovat teosofista maailmankatsomusta levittäneet ja usein jotakin erikoista sen puolta syvemmin tutkineet, ja joiden maine vähitellen on kasvanut ulkopuolellekin Seuran piiriä. Säännöllisesti on heitä vastaan noussut viha ja vaino, mistä sitten lie alkunsa saanut. Hiljaisina kuiskeina on ensin kuultu huhuja, jotka toiseen tai toiseen muotoon pukeutuen ovat tähänneet siihen, että kyseessä olevat henkilöt ovat määrätystä persoonallisista syistä kykenemättömät edustamaan teosofista asiaa: he ovat joko pelkureita ja valehtelijoita tai elämässään epäsideellisiä t.m.s. Huhut ovat viikkojen vierieissä paisuneet, vihdoinkin kohonneet yli äyräitten ja saaneet aikaan enemmän tai vähemmän häpeällisen »skandaalin». Seurassa on syntynyt kriisi, toiset ovat asettuneet paneteltua puolustamaan, toiset häntä sortamaan, ja seurauksena on ollut Seuran lohkeaminen.

H. P. Blavatsky teroitti teosofein mieliin, että henkisesti eteenpäin pyrkivän ihmisen suurin kompastuskivi oli meidän aikanamme – panettelu. »Kavahtakaa panettelemasta ja huhuihin uskomasta!» varoitti madame Blavatsky. »Panettelu on nykyaikainen salamurha, se houkuttelee pyrkijää pauloihinsa vastustamattomalla voimalla».

Jos Teosofinen Seura olisi osannut noudattaa H. P. Blavatskyn neuvoa, olisivat kaikki kriisit välttyneet. Mutta miten se olisi ollut mahdollista? Siten että kaikki jäsenet, totuuden tietäjät etunensä, olisivat ottaneet selvää panetellun henkilön opetuksista, hänen esittämästään elämänsä katsomuksesta; havaittuaan tämän hyväksi, s. o. alkuperäisten teosofisten periaatteiden kanssa yhtäpitäväksi, olisivat jättäneet hänen persoonallisuutensa rauhaan tai veljellisesti häntä oikaisseet ja nuhdelleet, jos hän heitä kohtaan olisi menetellyt epäteosofisesti; tai huomattuaan, että hänen opetuksensa poikkesivat todellisesta teosofisesta totuuden ja veljeyden hengestä, olisivat arvostelleet niitä ja polemisoineet niitä vastaan ja jättäneet hänet itsensä rauhaan. Sillä eivätkö teosofit ennen muita ole kutsutut ymmärtämään, että kaikki ihmiset ovat epätäydellisiä ja että kaikkia silti voidaan veljinä rakastaa?

Seuran jäsenet eivät kuitenkaan ole osanneet käytännössä toteuttaa näitä korkeita ja kauniita periaatteita, ja niin ovat kerta toisensa perästä langenneet toiselta puolen sokeaan tuomitsemiseen, toiselta puolen sokeaan ihailuun, herätäkseen myöhemmin näkemään, että molempiin oli sovitettavissa vanha sananlasku: paljon melua tyhjästä.

Luokaamme lyhyt silmäys näihin kriiseihin. Tärkeimmät sattuiivat vuosina 1893-94, 1906-1907, 1911-1912, 1920-21.

Ensimmäinen näistä oli n.s. Judge-juttu, jonka lukijat tuntenevat ja josta voidaan seikkaperäisemmin lukea vuoden 1915 Tietäjässä (ss. 152-155 P. E:n teosofisissa muistelmissa).

Mr. William Quan Judge, madame Blavatskyn ja eversti Olcottin rinnalla Teosofisen Seuran perustajia, oli amerikkalaisen osaston ylisihteeri ja muuten H. P. Blavatskyn eläessä hänen ystävänsä ja uskottunsa. Vaikka madame Blavatsky kuollessaan (1891) oli jättänyt esoteeriset paperinsa y.m. Mrs. Annie Besantin huostaan, joka oli liittynyt Teosofiseen Seuraan v. 1888, ja täten tavallaan määrännyt hänet seuraajakseen esoteerisen koulun johdossa, oli hän jo aikaisemmin asettanut Mr. Judgen esoteeriseksi edustajakseen Amerikassa. Amerikkalaiset teosofit olivat tottuneet pitämään Mr. Judgeä Mestarien lähettämänä opettajanaan – sillä varma on, että ilman hänen uutteraa ja epäitsekkästä työtään teosofinen liike Amerikassa olisi kuollut kapaloihinsa, – ja H. P. B:n kuoltua Mrs. Besant ja Mr. Judge jakoivat »vallan» keskenään siten, että molemmilla oli yhtäläinen opettajan asema esoteerisessa koulussa.

Judge-juttu oli nyt siinä, että muutamat T. S:n jäsenet, joihin lopulta yhtyi Mrs. Besant, syyttivät Mr. Judgeä petollisesta menettelystä, Mestarin sinetin ja nimen väärinkäytöksestä y.m. oman auktoriteettinsa ja asemansa vahvistamiseksi. Syntyi kova melu ja ennen pitkää T. S. oli jaettu kahteen leiriin. »Mikä veljeys se on, joka syyttää ja tuomitsee?» kysyivät Judgen kannattajat ja ihailijat. »Mestarit eivät ole ainoastaan säälin, vaan myös viisauden mestareita», vastasi Mrs. Besant.

Sovintoa ei syntynyt, vaan Teosofinen Seura halkesi kahtia. Suuri amerikkalainen osasto erosi melkein mieskohtaisesti ja joukko jäseniä muissa maanosissa seurasivat amerikkalaisten mukana. Siitä lähtien oli olemassa kaksi Teosofista Seuraa.¹⁾

Lopullisen tuomion vanhan Teosofisen Seuran taholta langetti kiistanalaisessa kysymyksessä Mrs. Besant lausueksaan, ettei Mr. Judge tahallisesti ollut petosta harjoittanut; hän oli psyykkisesti herkkä henkilö, miltei mediumistinen taipumuksiltaan, ja hän oli välistä antanut väärän muodon Mestarin ajatuksille, välistä ymmärtänyt Mestarin tarkoitusta väärin. Syytökset hupenivat täten jokseenkin mitättömiksi, mutta Mr. Judgeelta oli viety kunnia. Ja Seuran taholla sangen harvat lienevät ottaneet lukuun, että Mr. Judge puheissaan, kirjoituksissaan ja kirjoissaan todella oli osottautunut teosofiseksi

¹⁾ Judge-seura jakautui myöhemmin itsekkin kahtia. Judge kuoli v. 1896, määrättyään Mrs. Tingleyn seuraajakseen esoteerisessa johdossa. Useiden jäsenten valtava taipumus auktoriteettiinsuon ja hartaaseen antaumukseen antoi syntyä n.s. Yleiselle Veljeydelle ja Teosofiselle Seuralle, jonka Mrs. Tingley perusti v. 1898 ja jonka sääntöjen mukaan hänelle myönnettiin eliniäksi täydellinen yksinvalta Seuran asioiden hoidossa. Tässä kirjoituksessa tarkoitetaan Teosofisella Seuralle vanhaa n.s. Adyar-seuraa, jonka presidenttinä oli eversti Olcott kuolemaansa saakka (1907) ja jonka johdossa siitä lähtien on ollut Mrs. Annie Besant, L. D.

ajattelijaksi ja opettajaksi Jumalan armosta, puhumatta siitä, että ne, jotka häntä personallisesti tunsivat, ylistivät hänet mitä ihanimmaksi ja jaloimmaksi ihmiseksi, todelliseksi totuuden tietäjäksi ja veljeksi.

Jonkun verran Teosofinen Seura nähtävästi otti oppia tästä kokemuksestaan, koska se seuraavassa kriisissä menetteli maltillisemmin panetellun henkilön suhteen. Mutta aatteellisesti se jäi yhtä välinpitämättömäksi kuin ennenkin, ryhtymättä, kukaties kykenemättä, arvostelemaan asioita filosofisesti. Tämä uusi kriisi, joka sattui vuosina 1906-7, aiheutui osaksi n.s. Leadbeater-jutusta, osaksi Mrs. Besantin vaalista presidentiksi.

Mr. Charles W. Leadbeater oli Madame Blavatskyn aikuisia teosofeja, entinen Englannin kirkon pappi, joka oli luopunut virastaan ja asemastaan antautuakseen teosofiseen työhön. Hän oli tuottelias kirjailija ja ennen kaikkea kuuluisa tavattomista psyykkisistä kyvyistään, selvänäköisyydessään kuin mikään uudenaikainen Svedenborg. Äkkiä (1906) häntä syytettiin epäsiiveellisistä neuvoista ja opetuksista ja huudettiin, että hänen vaikutuksensa nuorisoon oli turmiollinen. Suojellakseen Seuraa ikävistä selkkauksista Mr. Leadbeater heti erosi T. S:sta. Ensin Mrs. Besant hätääntyi ja lausui ankaran arvostelun vanhasta, rakkaasta työtoveristaan, mutta pian hän rauhoittui puhuttuaan syytetyn kanssa ja muutenkin havaittuaan, että syytökset tuskin olivat todistettavissa. Saatuaan lupauksen Mr. Leadbeaterilta, ettei tämä enää uudistaisi riidanalaisia neuvojaan, hän antoi T. S:n äänestyksessä päättää Mr. Leadbeaterin jälleenottamisesta Seuran jäsenyyteen, kun kaksi vuotta oli kulunut lupauksesta. Vuonna 1910 C. W. Leadbeater palasikin T. S:aan, ja hänen asiansa oli onnellisesti päättynyt.

Mutta asian toinen puoli oli Mrs. Besantin presidenttiys. Mrs. Besant, entinen sosialisti ja politikoitsija, maailman suurimpia naispuhujia ja teosofian kuuluisin esitaistelija, oli T.S:n esoteerisen koulun pää ja psyykkisesti kehittynyt hänkin. Kun hänestä – H. S. Olcottin kuolinvuoteella tapahtuneiden ilmestysten nojalla – tuli Mestarein nimittämä presidentinehdokas, oli joukko teosofeja – niiden etunenässä oppinut tutkija, H. P. Blavatskyn oppilas Mr. G. R. S. Mead, Teosofisen Seuran varapresidentti Mr. A. P. Sinnett y.m., jotka selittivät, että T. S. lähti nyt kulkemaan kohti »psyykkisen itsevaltiuden» hämäreitä aikoja, ja erosivat. Mr. Sinnett palasi myöhemmin takaisin, mutta Mr. Meadillä on oma seura (the Quest Society); niinkään syntyi Amerikassa samasta syystä n.s. riippumaton Teosofinen Seura (The Independent Theosophical Society). Ilman lohkeamisia ei siis tämäkään käännekohta T.S:n historiassa kulkenut ohi.

Leadbeater-jutussa pisti silmään teosofisen maailman arka tietämättömyys ihmisen sukupuolielämästä ja sen haluttomuus perehtymään siihen tieteellisemmin ja syvemmin. Presidentinvaalissa tuli taas kauniilla tavalla näkyviin, kuinka suureen luottamukseen ja antaumukseen sama teosofinen maailma kykenee, kun se kerran on saanut mieleisensä sankarin palvoakseen. Mutta vaikka luottamus ja antaumus ei sinään edellytä sokeata uskoa, kulkee tämä kuitenkin niiden kintereillä väijyvänä vaarana. Ainoastaan itsenäinen ihminen osaa suojella itseään sokean uskon vaaralta, mutta Teosofinen Seura ei nähtävästi ole ollut henkisesti itsenäinen, koska se – kuten myöhemmät vaiheet ovat osoittaneet – miltei heikommin ja heikommin on kyennyt pitämään kiinni siitä alkuperäisestä ohjelmasta, jota madame Blavatsky aikoinaan niin ankarin sanoin varoitti Seuraa hylkäämästä. (Jatk.)

Pekka Ervast.

